

CURSUS VORDERINGEN LIJKSCHOUW

Voor huisartsen en specialisten ouderengeneeskunde

GEEN EVIDENTE DOODSOORZAAK - WAT NU?

Is het een natuurlijke of niet-natuurlijke dood?

Donderdag 28 november

Anatomiegebouw
Utrecht

2019

Accreditatie wordt voor 5 uur aangevraagd bij KNMG Cluster 1

Beste collega,

VOORWOORD

De inzet van forensisch postmortaal onderzoek in Nederland hangt af van de *verdenking* op een niet-natuurlijk overlijden. Een verklaring van natuurlijk overlijden wordt afgegeven zodra een arts *overtuigd* is dat de dood door een spontane ziekte is veroorzaakt.

Pathologiestudies tonen aan dat de vastgestelde doodsoorzaak in veel gevallen *onjuist* is en er zijn zelfs publicaties die de suggestie wekken dat er in Nederland levensdelicten *gemist* worden. Toch heeft Nederland een afwijkend standpunt ingenomen als het gaat om naleving van de zogenaamde 'European Autopsy Rules', waardoor slechts op indicatie en in een beperkt aantal gevallen aanvullend postmortaal onderzoek wordt uitgevoerd.

Intussen hebben een paar medische faculteiten de boodschap vanuit de politiek opgepakt (o.a. in navolging van het rapport van de taskforce lijkschouw). Zij intensiveren de forensische scholing van basisartsen en een aantal vervolgoopleidingen heeft het advies gekregen dit ook te doen.

Genoeg reden om eens kritisch te kijken naar onze rol als arts en de manier waarop de maatschappij ons vraagt letterlijk en figuurlijk een vinger aan de pols te houden...

Op DONDERDAG 28 NOVEMBER a.s. doen we dat samen met de Forensisch Artsen Rotterdam Rijnmond (FARR) tijdens de nascholing over natuurlijke en niet-natuurlijk dood, met als titel 'GEEN EVIDENTE DOODSOORZAAK – WAT NU?'.
[Lees hier meer over de nascholing](#)

We praten u dan bij over wet- en regelgeving, over lijkschouw en postmortale verschijnselen, over klinische en forensische sectie, en over post-mortem toxicologie.

We ontmoeten u graag in het Anatomiegebouw in Utrecht.

Met vriendelijke groet, mede namens huisartsvoorzitter **Hans van Santen**,
Annelijne Verburg, *cursusmanager Mark Two Academy*

WAT IS DE FARR?

De FARR is opgericht in 2002 en werkt in de voormalige politieregio's Rotterdam Rijnmond en Zuid-Holland Zuid, nu regionale Eenheid Rotterdam (politieregio 7). FARR verzorgt daarnaast het onderzoek en de zorg bij zedenzaken voor de regionale Eenheid Den Haag (politieregio 6).

De FARR heeft een grote rol gespeeld bij de ontwikkeling van het Centrum voor Seksueel Geweld Rotterdam en de werkwijze Forensisch Medische Expertise bij Kindermishandeling en Huiselijk Geweld, een samenwerking tussen verschillende partijen in Rotterdam waaronder het openbaar ministerie (OM) en de Forensische Opsporing (FO) van politie. Hiernaast heeft FARR samen met de FO Rotterdam en het Erasmus MC in 2018 de werkwijze voor Postmortaal Toxicologisch Bloedonderzoek ontwikkeld. Deze werkwijze wordt landelijk uitgerold.

De forensisch artsen van de FARR zijn dag en nacht bereikbaar en inzetbaar. Ze onderzoeken doodsoorzaken bij overledenen en letsels bij slachtoffers van gewelds- of zedenmisdrijven. Ook bieden ze medische hulp aan arrestanten.

PROGRAMMA*

09.00 – 10.00 uur **Ontvangst, registratie, koffie**

10.00 – 10.15 uur **Welkom en opening door dagvoorzitter Hans van Santen, huisarts in Velp en voormalig hoofdredacteur Medisch Contact.**

10.15 – 11.15 uur **Wet- en regelgeving rond overlijden; wat moet de schouwarts weten?**

Wat is het doel van de lijkschouw? Wie mag dit laatste lichamelijk onderzoek uitvoeren? Welke resultaten moet het opleveren? Wat is het verschil tussen de aard van overlijden en de oorzaak van overlijden? Wanneer spreekt men van een lijkvinding? Is een verwacht overlijden altijd natuurlijk? Hoe zit het met het beroepsgeheim en de informatie overdracht rondom de lijkschouw? En wat te doen als er geen evidente doodsoorzaak is?

Paul van Dorst, forensisch arts, FARR.

11.15 - 11.30 uur **PAUZE**

11.30 – 12.45 uur **Lijkschouw en postmortale verschijnselen**

Hoe verricht je een lijkschouw? Welke postmortale verschijnselen zijn er? Welke verschijnselen zijn pluis of niet pluis? Hoe maak je een inschatting van het moment van overlijden? Hoe registreer je een lijkschouw in het dossier?

Koos van Leeuwen, forensisch arts, FARR.

12.45 – 13.30 uur **LUNCH**

13.30 – 14.30 uur **Casuïstiek**

Aan de hand van casuïstiek wordt de door u opgedane kennis over regelgeving rond overlijden en de praktische uitvoer van lijkschouw getoetst. Het betreft een interactieve presentatie met veel interessante gevallen, ondersteund door beeldmateriaal. *Interactief programmaonderdeel gemedereerd door de Forensisch artsen.*

14.30 – 14.45 uur **KORTE PAUZE**

14.45 – 16.00 uur **Nieuwe post-mortem toepassingen toxicologie en radiologie**

We gaan uitgebreid in op post-mortem toxicologie en radiologie, en laten aan de hand van interessante casuïstiek zien op welke manier deze nieuwe toepassingen bijdragen aan de onderbouwing natuurlijke en niet-natuurlijke dood. We slaan meteen een brug naar de nieuwe regeling rond Nader Onderzoek Doodsoorzaak van Kinderen (NODOK). De regeling houdt in dat in geval van onverwacht en onverklaard overlijden van een minderjarige, alleen nader onderzoek naar de doodsoorzaak plaatsvindt als de ouders dit willen.

Jack Menke, forensisch arts en directeur FARR.

*Elke presentatie in dit programma wordt afgesloten met 15 minuten vragen en discussie.

16.00 – 17.00 uur

Sectie: wat wordt er gevonden en wat wordt er over het hoofd gezien?

Een update met betrekking tot cijfers over overlijden, schouw en sectie in Nederland. Wat is een klinische sectie? Wat is een forensische sectie? Wanneer vindt welk type sectie plaats? Wat wordt er bij sectie gevonden en wat bij een schouw over het hoofd gezien?

Dr. Vidija Soerdjbalie-Maikoe, patholoog NFI

17.00 - 17.15 uur

Vragen en take-home messages onder leiding van de dagvoorzitter

17.15 uur

Napraten en een drankje

ALGEMENE INFORMATIE

WANNEER EN WAAR?

Donderdag 28 november 2019 in het Anatomiegebouw, Utrecht (Bekkerstraat 141, 3572 SG).

VOOR WIE?

Deze nascholing is bedoeld voor huisartsen en specialisten ouderengeneeskunde.

ACCREDITATIE

Accreditatie wordt aangevraagd voor 5 uur bij de KNMG, Cluster 1.

CURSUSKOSTEN

De kosten voor deelname bedragen €255,-. De cursusprijs is inclusief cursusmateriaal (digitale presentaties), lunch en consumpties. Mark Two Academy is als geregistreerde instelling voor kort beroepsonderwijs (CRKBO) vrijgesteld van BTW.

HOE SCHRIJF IK ME IN?

Inschrijven kan op www.marktwo.nl.

EN ALS IK MOET ANNULEREN?

Tot twee weken voor de bijeenkomst kunt u uitsluitend schriftelijk annuleren. Wij berekenen dan €50,- administratiekosten. Daarna bent u het volledige inschrijfbedrag verschuldigd. U kunt dan nog wel een collega in uw plaats laten deelnemen. Neemt u daarvoor contact op met ons secretariaat: info@marktwo.nl

MEER WETEN?

Voor meer informatie over deze nascholing neemt u contact op met:

Annelijne Verburgt, cursusmanager
telefoonnummer: 033 - 434 57 30
e-mail: info@marktwo.nl
website: www.marktwo.nl

AANMELDEN OP WWW.MARKTWO.NL